

NORGES BONDELAG

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Karoline A. Hustad

Vår dato
01.11.2018
Deres dato
29.10.2018

Vår referanse
17/00846-21
Deres referanse
18/2985-3

Erstatningsoppgjør for beitebrukere i Nord-Østerdal

Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Sau og Geit viser til brev fra Klima- og miljødepartementet av 29. oktober 2018. I brevet avslås krav fremsatt fra organisasjonene i brev av 23. august om at det skal legges til grunn en tilsvarende erstatningsordning etter ulveangrepene i Nord- Østerdal som for Oslo, Akershus og Oppland i 2017.

KLD viser i brevet til at det i mars 2018 ble innført nye felles nasjonale satser etter *Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak* (FKT-forskriften) for tidlig nedsanking av sau og bruk av hjemmebeite. Det synes som at KLD forutsetter at dette er tilstrekkelig for å sikre et erstatningsoppgjør i samsvar med det ekstraordinære erstatningsoppgjøret i 2017.

Organisasjonene mener det er direkte misvisende når KLD legger til grunn at en endring av de nasjonale satsene etter FKT-forskriften sikrer det samme erstatningsoppgjøret som i 2017. Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit og Norsk Bonde- og Småbrukarlag opprettholder vårt krav om full erstatning for tapene knyttet ulveangrepene under årets beitesesong, på samme vilkår som for sauebøndene i Oppland og Akershus i 2017.

Herunder krever vi at fylkesmannen i Hedmark åpner for at den enkelte sauebonde kan søke om:

- Tapt utmarksbeitetilskudd ved at dyr ikke har vært 5 uker på utmarksbeite.
- Kompensasjon for ekstraordinært tilsyn, inkludert kjørekostnader, utover det som dekkes av gjeldende kompensasjonsordninger.
- Merkostnader som følge av tidlig nedsanking og hjemmebeite, og som ikke allerede dekkes av gjeldende kompensasjonsordninger.

Det kreves også at de som ikke har hatt tap/små tap av sau/lam kan søke om erstatning for tilsvarende merkostnader de har hatt i løpet av årets beitesesong.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:
Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO

Norges Bondelag
Bondelagets Servicekontor AS

Besøksadresse:
Landbrukets Hus,
Hollendergata 5
0190 OSLO

Org.nr.: 939678670
Org.nr.: 985063001 MVA

Telefon:
22 05 45 00

Bankkonto: 8101.05.12891
Bankkonto:: 8101.05. 91392

E-postadresse:
bondelaget@bondelaget.no

Internett:
www.bondelaget.no

1. Bakgrunn

I 2017 medførte én enkelt ulv tap av 303 sauer på Hadeland. Dette påførte den enkelte beitebruker samt beitelaga økonomiske tap som ikke ble kompensert etter gjeldende regelverk. KLD erkjente at erstatningsordningene ikke var tilstrekkelig for å dekke det økonomiske tapet som oppstår ved omfattende ulveangrep utenfor ulvesona. Det ble derfor gitt egne retningslinjer for erstatningsoppgjøret til fylkesmannen i Oslo, Akershus og Oppland.

KLD viser i brevet av 29. oktober til at situasjonen på Hadeland var ekstraordinær, og at dette var begrunnelsen for at det ble innført en egen erstatningsordning. Organisasjonene mener at situasjonen i Nord-Østerdal har vært minst like ekstraordinær, og at det samme vil være tilfelle når det oppstår omfattende ulveangrep i beiteprioriterte områder andre steder i landet.

KLD påpeker selv at timer medgått til ekstraordinært tilsyn i Nord-Østerdal er dobbelt så høyt som fylkesmannen la til grunn i Oppland i fjor. Organisasjonene ønsker å bemerke at dette har naturlig sammenheng med at det er dokumentert DNA fra seks ulver i Nord-Østerdal, til sammenligning med den ene ulven som ble dokumentert på Hadeland. Videre er det på grunn av landskapet større mulighet for å ha sau på innmarksbeite på Hadeland enn i Nord-Østerdal. Ulven på Hadeland ble felt 7. august, mens angrepene i Nord-Østerdal har pågått helt frem til nedsanking i første del av september. Organisasjonene har derfor vanskelig for å se hvordan angrepene i Nord-Østerdal har vært mindre belastende for beitebrukerne i dette området enn for beitebrukerne på Hadeland.

Til illustrasjon vises det til følgende tall hentet fra fylkesmannen i Oppland, samt informasjon innhentet fra beitebrukerne i Nord-Østerdal:

- Fylkesmannen i Oppland tilkjente erstatning for 758 sau/lam tapt til ulv. Dersom Hurdal kommune tas med var det totale tapstallet 838 sau/lam.
- I Nord-Østerdal er det gjenfunnet omtrent 450 sau/lam, mens det er antatt at det totale tapstallet er 875.
- Det ble gitt erstatning for 9 950 timer til ekstraordinært tilsyn på Hadeland, tilsvarende 1 820 000 kr. I Nord-Østerdal er det brukt 11 214 timer til ekstraordinært tilsyn, tilsvarende 2 052 162 kr dersom de samme satsene legges til grunn.
- Det ble gitt erstatning på kr 726 000 for kjørekostnader som følge av ekstraordinært tilsyn på Hadeland. Det er beregnet ekstrakostnader på 118 678 kr for beitebrukerne i Nord-Østerdal for kjørekostnader i forbindelse med ekstraordinært tilsyn.
- Det ble ikke oppnådd utmarksbeitetilskudd for 7 853 sau på Hadeland, mens i Nord-Østerdal er det ikke oppnådd utmarksbeitetilskudd for 1 129 sau.

Videre viser departementet til at *«tap av sau til rovvilt i Østerdalen oppstår regelmessig over tid, i motsetning til på Hadeland, der situasjonen var mer ekstraordinær»*.

Vår dato	Vår referanse
01.11.2018	17/00846-21

Organisasjonene kan vanskelig forstå KLD på annen måte enn at departementet legger til grunn at beitebruk *ikke* skal prioriteres i like stor grad i Nord-Østerdal som innenfor andre beiteprioriterte områder. I praksis vil dette innebære at beitebrukere i beiteprioriterte områder må bære risikoen for ulveangrep dersom de velger å ha dyra på utmark, dersom ulv tidligere har forekommet i området. Organisasjonene mener dette er i strid med Stortingets vedtatte politikk, og synes dette er urovekkende signaler fra departementet.

2. Endrede satser sikrer ikke tilstrekkelig kompensasjon

I mars 2018 ble det innført nye nasjonale satser etter FKT-forskriften for tidlig nedsanking av sau og bruk av hjemmebeite, basert på en faglig gjennomgang fra NIBIO. KLD synes å legge til grunn at dette avhjelper det økonomiske tapet som ikke ble erstattet etter de eksisterende ordningen i 2017. Organisasjonene er uenig i dette.

2.1. Hvilke tilfeller er FKT-ordningen ment å omfatte?

I områder med hyppig forekomst av rovvilt kan beitebrukere søke om tilskudd til forebyggende tiltak etter FKT-forskriften. Søknadsfristen er 15. januar, altså før beitesesongen har startet. Etter søknadsfristen er det anledning til å søke om tilskudd til akutte tiltak etter nærmere avtale med fylkesmannen, forutsatt at det er gjenværende midler til dette.

FKT-forskriften skiller mellom direkte tapsreducerende tiltak, og tiltak for å øke kunnskapsgrunnlaget. Eksempel på direkte tapsreducerende tiltak er tidlig nedsanking av sau, forsinket slipp på utmarksbeite, hjemmebeite, flytting av sau til mindre rovviltutsatte beiteområder, og rovdyravvisende gjerder. Eksempel på tiltak for å øke kunnskapsgrunnlaget kan være bruk av droner og elektroniske bjeller for å avklare tapsforhold.

Den todelte målsettingen innenfor den norske rovviltforvaltningen innebærer at midler til direkte tapsreducerende tiltak skal prioriteres innenfor rovviltprioriterte områder. Tap i beiteprioriterte områder skal først og fremst unngås ved å regulere rovviltbestandene, og ved at skadegjørere tas ut.

KLD viser i brevet til at det «*det må sikres en forsvarlig bruk av statens penger*», og at det derfor er mer hensiktsmessig at beitebrukerne i Nord-Østerdal søker om FKT-midler til forebyggende tiltak, fremfor at de gis en ekstraordinær erstatning. Stortinget har vedtatt at Nord-Østerdal skal være beiteprioritert område. Det er i strid med Stortingets intensjon om en arealdifferensiert forvaltning når rovviltmyndighetene forutsetter at beitebrukerne i beiteprioritert område skal måtte søke om tilskudd til direkte forebyggende tiltak mot angrep fra ulv. Det er vanskelig å se for seg hvordan det utenfor ulvesona kan iverksettes tilstrekkelig tiltak for å unngå tap til rovdyr, uten at dette i realiteten vil medføre at sauebruk må nedlegges slik erfaring tilsier innenfor ulvesona.

Det er også et poeng at det er en vesensforskjell mellom en tilskuddsordning og en erstatningsordning. Beitebrukerne kan søke om tilskudd, men er ikke garantert å få søknaden innvilget. Erstatning er imidlertid noe beitebrukerne har lovmessig krav på forutsatt at vilkårene er oppfylt. Dette var noe KLD selv påpekte i sine retningslinjer til fylkesmannen i Oslo, Akershus og Oppland i brev av 27. oktober 2017.

Vår dato	Vår referanse
01.11.2018	17/00846-21

Husdyreiere blir påført en økonomisk belastning som følge av den vedtatte rovviltpolitikken. Erstatningsregelverket er ment å sikre at dette økonomiske tapet blir dekket, og KLD erkjente i 2017 at regelverket ikke var tilstrekkelig for å sikre dette. Det er både økonomisk og psykisk belastende for beitebrukere som får ulv inn i sine områder, og det er viktig med forutsigbarhet for hvilke utgifter som blir dekket i ettertid. En lovfestet erstatningsordning gir en slik forutsigbarhet, noe tilskuddsordninger ikke kan gi.

2.2. Endrede satser

Som redegjort for under punkt 2.1 er en endring av satsene etter FKT-forskriften ikke egnet til å sikre berørte beitebrukere i Nord-Østerdal tilstrekkelig økonomisk kompensasjon. Det er likevel ønskelig å knytte noen bemerkninger til satsene.

Etter endringen i mars 2018 er satsene for tidlig nedsanking 7 kroner per dyr per dag, og satsen for hjemmebeite er på 8 kroner per dyr per dag.

I de tilfeller hvor Mattilsynet i løpet av beitesesongen fatter vedtak om begrensninger i bruk av utmarksbeite for sau (beitenekt) skal det gis erstatning etter *Forskrift om kompensasjon ved restriksjoner i bruk av utmarksbeite på grunn av rovvilt* (FOR-2010-07-09-1087), og ikke etter FKT-forskriften. Det er ingen fast sats for dyr på innmarksbeite, men erstatningen er oppad begrenset til kr 7 per dyr og dag, jf. § 3. Utmarksbeitetilskudd nevnes ikke.

I de tilfeller hvor det gis tilskudd til akutte tiltak etter FKT-forskriften vil tilskuddet til dels være overlappende med erstatningen som gis etter FOR-2010-07-09-1087. Det er derfor uheldig at forskriftene ikke legger de samme satsene til grunn.

Når det gjelder selve satsene synes KLD å forutsette at disse vil være dekkende i enhver situasjon, også under større angrep som i Nord-Østerdal, samt at satsen for hjemmebeite dekker tapt utmarksbeitetilskudd.

I retningslinjene for erstatningsoppgjøret i 2017 skrev KLD følgende i brev til fylkesmannen i Oslo, Akershus og Oppland:

«I tillegg skal den enkelte bruker kunne søke om å få kompensert relevante og rimelige utgifter som ikke dekkes av satsen per dyr per døgn.

Utover de konkrete satser som fastsettes av Miljødirektoratet for hjemmebeite for sau/storfe og kompensasjon for ekstra arbeid, legger KLD til grunn at fylkesmennene beregner kompensasjon i henhold til de kostnadselementer som fremgår av innsendt underlag fra respektive fylkesmenn.»

Organisasjonene stiller derfor spørsmål ved hvordan KLD nå kan legge til grunn at en fast sats alltid vil være dekkende for det økonomiske tapet uavhengig av angrepets omfang og lengde.

Når det gjelder tapt utmarksbeitetilskudd utgjør tapet 185 kr per dyr dersom gjeldende satser legges til grunn. En kompensasjon på 1 kr per dyr per dag tilsier at dyret må ha gått

Vår dato
01.11.2018

Vår referanse
17/00846-21

185 dager på hjemmebeite for at tapt utmarksbeitetilskudd skal kompenseres full ut. I praksis vil dette tilnærmet aldri skje. Organisasjonene kan heller ikke se at NIBIO har lagt til grunn at en økning på 1 kr for bruk av hjemmebeite sammenlignet med tidlig nedsanking, skal være tilstrekkelig for å dekke tapt utmarksbeitetilskudd.

Med vennlig hilsen

Lars Petter Bartnes
Norges Bondelag

Kjell Erik Berntsen
Norsk Sau og Geit

Merete Furuberg
Norsk Bonde- og Småbrukarlag